

HOE KAN AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER (ANLB) EFFECTIEVER?

Nationaal rapport Nederland

Interreg
North Sea Region
PARTRIDGE

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Dit is een rapport van het PARTRIDGE-project; een EU Interreg-project dat loopt van medio 2016 tot medio 2023, met twaalf Europese partners in zes deelnemende landen (België-Vlaanderen, Denemarken, Engeland, Nederland, Duitsland-Nedersaksen en Schotland). De deelnemende Nederlandse organisaties zijn Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Het Zeeuwse Landschap, Brabants Landschap en Vogelbescherming Nederland. Ga voor meer informatie over het project naar northsearegion.eu/partridge.

Een doelstelling van PARTRIDGE is het verbeteren van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en stimuleren dat meer boeren mee gaan doen. Daarom werd als onderdeel van het PARTRIDGE project in het voorjaar van 2021 in de deelnemende landen een onderzoek uitgevoerd naar de bereidheid van boeren om mee te doen aan het ANLb. De doelgroep van het onderzoek waren akkerbouwers in gebieden waar ANLb beschikbaar is. Dit nationale rapport is een aanvulling op het internationale rapport en geeft meer details over specifieke uitkomsten van de Nederlandse respondenten.

VERSPREIDING VAN DE ENQUÊTE

In Nederland werd de enquête uitgezet via blogs, nieuwsbrieven, persberichten en via social media. Dit gebeurde met hulp van LTO Nederland, BoerenNatuur (de organisatie van boerencollectieven), twee landelijke jagersverenigingen (de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer) en de twee grootste agrarische tijdschriften (Boerderij en Nieuwe Oogst), met een geschat gecombineerd bereik van ruim 3 miljoen lezers.

OVER DE RESPONDENTEN

Het totale aantal Nederlandse respondenten was 517, van de 1703 voor het internationale onderzoek als geheel. Van deze 517 respondenten waren er 398 formulieren geldig (d.w.z. correct ingevuld). Helaas bevond een relatief groot deel van de respondenten zich niet in een gebied of situatie waarin zij konden deelnemen aan het ANLb. Uiteindelijk bleven er 159 respondenten over voor de analyse voor dit rapport. Hiervan was 37,5% boer, 32,5% jager, 19% zowel boer als jager en 11% geen van beide.

De leeftijdsverdeling van de Nederlandse respondenten was vergelijkbaar met die van de internationale respondenten, namelijk 12% jonger dan 40 jaar, 19% tussen de 40 en 49 jaar, 41% tussen de 50 en 64 jaar en 18% was 65 jaar of ouder.

MOTIVATIE

Nederlandse respondenten gaven verschillende redenen om deel te nemen aan het ANLb, met als top 3 het bevorderen van de biodiversiteit, het gevoel 'goed te doen' en het verbeteren van het imago van de landbouw. Deze laatste optie scoort alleen hoger in Schotland. Jacht scoort in ons land relatief laag, zeker in vergelijking met Denemarken, Engeland en Schotland.

ANLB-MAATREGELEN

De ANLb-maatregelen die door boeren zijn gekozen variëren aanzienlijk tussen de verschillende deelnemende landen. Nederlandse boeren houden zich voornamelijk bezig met wintervoedselakkers en aanvullend overwinteringsvoedsel (beide net onder de 50%), gevolgd door vogelakkers en bloemenstroken (beide ongeveer 25%). Dit verschilt sterk van andere

landen. In België, Engeland en Denemarken scoren akkeronkruidranden rond de 80% (slechts rond de 15% in Nederland). Wisselteelten en stoppeland waren evenmin populair in Nederland, maar scoorden hoog in de meeste andere landen.

Veel respondenten zijn geïnteresseerd in het toepassen van aanvullende ANLb-maatregelen, ongeveer in dezelfde volgorde van voorkeuren als de reeds bestaande maatregelen. De belangrijkste uitzondering is een duidelijke voorkeur voor aanvullende mogelijkheden om predatoren te beheren. In alle landen zouden boeren het mogen doden van predatoren verwelkomen, vooral in Schotland en Engeland (50%), gevolgd door Nederland (30%). De maatregel aanplanten van habitatblokken om predatierisico te verminderen scoort het laagst in Nederland en België.

FLEXIBILITEIT

In alle deelnemende landen is vooral behoefte aan meer mogelijkheden om schadelijke onkruiden te kunnen bestrijden en om de locatie (ligging) van de pakketten in het veld te mogen wisselen (bijv. in geval van onkruiden). Meer flexibiliteit op het gebied van het gebruik van mest staat in Nederland op de derde plaats, hoger dan in de andere landen.

Nederlandse boeren zouden daarnaast graag een ruimere periode hebben om te mogen zaaien (40%) en maaien (30%). Vergeleken met hun buitenlandse collega's is er bij Nederlandse boeren weinig behoefte aan meer flexibiliteit op het gebied van het gebruik van gemaaid gras (14%) en voor het combineren van maatregelen met het gebruik van kunstmest (10%).

Bijna 50% van de Nederlandse boeren, een hoger percentage dan in de andere landen, zou graag een eigen zaadmengsel willen kunnen samenstellen. De kosten van het zaadmengsel worden in Nederland nauwelijks gezien als probleem.

ADVIES

Advies over ANLb wordt als nuttig ervaren, in Nederland vooral over de verschillende maatregelen, praktisch beheer en financiële implicaties. Vergeleken met de andere landen zijn Nederlandse boeren duidelijk minder geïnteresseerd in milieuadviezen. Advies over de positieve effecten op de fauna wordt alleen sterk gewaardeerd in Engeland en Schotland (circa 75%). In Nederland vindt slechts 40% dit belangrijk. De Nederlandse en Vlaamse boeren (resp. 65% en 70%) zijn niet bereid om te betalen voor advies. Dit is een (aanzienlijk) hoger percentage dan in de andere landen.

Het systeem van boerencollectieven die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het ANLb is specifiek voor Nederland. Het is dan ook logisch dat Nederlandse boeren liever advies winnen bij hun boerencollectief en niet – zoals in de meeste andere landen – bij overheidsadviseurs.

'Birds and bees should just be part of farming. I very much enjoy seeing them on my fields. That's why I plant new PARTRIDGE hedges and flower blocks on my land.'

Kobus Kolff, farmer and hunter Oude Doorn demo site, The Netherlands

BELONING

De voorkeur voor jaarcontracten, korte, middellange of langlopende contracten is in Nederland redelijk evenredig verdeeld. Vergeleken met hun collega's elders is een relatief groot deel (15%) van de Nederlandse agrariërs geïnteresseerd in langlopende ANLb-contracten. Nederlandse en Engelse respondenten zouden graag meer mogelijkheden hebben voor het beheer van predatoren, meer dan in de andere landen.

Gederfd inkomen, inspanning die nodig is om habitat aan te leggen en in stand te houden en een geldelijke bonus zijn de belangrijkste aspecten die volgens boeren moeten worden meegenomen in de berekening van de vergoeding. De kwaliteit van het leefgebied wordt slechts door 5% van de landbouwers in Nederland en 7% in België genoemd, vergeleken met ongeveer 15% in de andere landen.

OBSTAKELS

Boeren noemen verschillende redenen om niet aan ANLb mee te doen. De belangrijkste zijn te veel controles, te veel administratie, angst voor een ongewenste natuurbestemming, gebrek aan flexibiliteit bij toepassing van de maatregelen en lage vergoedingen. Bewijs dat aantoonde dat ANLb winst oplevert voor de biodiversiteit zou minder dan 40% van de Nederlandse en Belgische boeren overtuigen om mee te doen, tegen ongeveer 75% van de boeren elders.

Boeren in alle landen geven aan advies nodig te hebben over ANLb. In de meeste landen, waaronder Nederland, is advies gewenst over veel onderwerpen, waaronder de keuzemogelijkheden, praktische uitvoering van de maatregelen, financiële implicaties, juridische aspecten en hoe ANLb ten goede komt aan de biodiversiteit (allemaal genoemd door ten minste 60% van de respondenten).

CONCLUSIES

Deelname aan het ANLb wordt door Nederlandse respondenten over het algemeen als positief gezien voor de biodiversiteit en voor het imago van de landbouw, en er is interesse om meer te doen.

De Nederlandse overheid zou het aantal deelnemers aan agrarisch natuurbeheer kunnen vergroten door de beschikbare budgetten voor het ANLb te vergroten en door de beschikbare adviezen aan boeren over deelname aan de regeling te verbeteren, hetzij rechtstreeks, hetzij door de landbouwcollectieven op dit vlak beter te ondersteunen.

Door meer eenvoudige ANLb-maatregelen in korte contracten aan te bieden, kunnen meer boeren instappen en vertrouwd raken met het ANLb. De ervaring leert dat veel boeren, na het opdoen van ervaring, positief zijn over deelname en bereid zijn om meer maatregelen toe te passen.

